

EUROOPA KESKPANK
PANGANDUSJÄRELEVALVE

EKP juhend sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessi (ILAAP) kohta

Kavand

BANKENTOEZICHT

Märts 2018

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sisukord

1	Sissejuhatus	2
1.1	Eesmärk	3
1.2	Juhendi kohaldamisala ja proportsionaalsus	3
2	Põhimõtted	5
	Esimene põhimõte – juhtorgan vastutab ILAAPi usaldusväärse juhtimise eest	5
	Teine põhimõte – ILAAP on üldise juhtimisraamistiku lahutamatu osa	8
	Kolmas põhimõte – ILAAP aitab põhimõtteliselt kaasa krediitiasutuse talitluspidevusele, tagades erineval viisil tema likviidsuse adekvaatsuse	12
	Neljas põhimõte – ILAAPis tehakse kindlaks ja võetakse arvesse kõik olulised riskid	18
	Viies põhimõte – sisemised likviidsuspuhvid on kõrge kvaliteediga ja selgelt määratletud; stabiilsed sisemised rahastamisallikad on selgelt määratletud	21
	Kuues põhimõte – ILAAPis kasutatavad riskide kvantifitseerimise meetodid on asjakohased, järjepidevad ja sõltumatult valideeritud	23
	Seitsmes põhimõte – korrapäraste stressitestide eesmärk on tagada likviidsuse adekvaatsus negatiivsete asjaolude korral	26
3	Sõnastik	30
	Lühendid	34

1 Sissejuhatus

1. Hiljutine finantskriis näitas, kui oluline on likviidsus¹ krediidasutuste jaoks, kuna ebapiisav likviidsus ohustab kohe nende talitluspidevust. Ühe peamise õppetunnina tõdeti, et likviidsusriski juhtimine peab tagama krediidasutuse suutlikkuse täita oma maksekohustusi igal ajal, isegi ebasoodsates tingimustes.
2. Seega on ILAAP krediidasutuste riskijuhtimises otsustava tähtsusega. EKP eeldab, et ühtsesse järelevalvemehhanismi kuuluvate oluliste krediidasutuste ILAAP peab kooskõlas kapitalinõuete direktiivi artikliga 86² olema kaalutletud ja konservatiivne³. EKP on seisukohal, et põhjalik, tõhus ja kõikehõlmav ILAAP sisaldab selget hinnangut likviidsusega seotud riskidele ning hästi struktureeritud riskiohje- ja riskikäsitluse menetlusi, mis põhinevad korralikult läbi mõeldud põhjalikel riskistrateegiatel. Viimased omakorda väljenduvad tõhusa riskipiirangute süsteemina.
3. EKP leiab, et põhjalik, tõhus ja kõikehõlmav ILAAP peab põhinema kahel sambal: majanduslikul ja normatiivsel. Need sambad on vastastikku täiendavad.
4. ILAAP on ka oluline sisend ühtse järelevalvemehhanismi tehtavas järelevalvealases läbivaatamises ja hindamises (SREP). Seda kasutatakse SREPi hinnangutes ärimudelite, sisejuhtimise ja üldise riskijuhtimise kohta ning samuti riskikontrolli hinnangutes likviidsusega seotud riskide puhul ja 2. samba likviidsuse suuruse kindlaksmääramisel.
5. SREPi mõeldakse, et korralik ILAAP vähendab krediidasutuse ja selle järelevalveasutuse ebakindlust krediidasutust ohustavate (võimalike) riskide suhtes ning annab järelevalveasutusele suurema kindlustunde, et krediidasutus suudab oma tegevust jätkata, säilitades piisavad likviidsuspuhvrid ja stabiilse rahastamise ning juhtides tõhusalt riske. See eeldab krediidasutuselt, et ta peab ettevaataval viisil tuvastama kõik olulised riskid ning tagama nende tõhusa juhtimise (kvantifitseerimis- ja muude kontrollimeetmete asjakohaste kombinatsioonide abil) ja kaetuse piisava hulga kvaliteetsete likviidsuspuhvritega.

¹ Käesolevas juhendis hõlmab likviidsuse mõiste nii likviidsust kui ka rahastamist.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL, 26. juuni 2013, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

³ Kapitalinõuete direktiivi artikli 86 lõikes 1 on ette nähtud järgmine kord: „Pädevad asutused tagavad, et krediidasutustel ja investeerimisühingutel on asjakohaseks ajavahemikuks (sealhulgas päevasiseselt) likviidsusriski väljaselgitamise, mõõtmise, juhtimise ja jälgimise kindlad strateegiad, põhimõtted, protsessid ja süsteemid, et tagada, et krediidasutused ja investeerimisühingud säilitavad piisaval tasemel likviidsuspuhvrid.”

1.1 Eesmärk

6. ILAAPi käsitleva EKP juhendi (edaspidi „juhend”) eesmärk on tagada läbipaistvus, selgitades avalikult EKP arusaama likviidsusriskiga seotud nõuetest kooskõlas kapitalinõuete direktiivi artikliga 86. Juhendiga soovitakse aidata krediitiasutustel oma ILAAPi tõhustada ning edendada heade tavade kasutamist EKP ootusi põhjalikumalt selgitades, saavutades seeläbi järjepidevama ja tõhusama järelevalve.
7. Juhend sisaldab seitset põhimõtet, mis on välja töötatud kapitalinõuete direktiivi likviidsusriski käsitlevate sätete alusel ning mida võetakse SREPI käigus muu hulgas arvesse iga krediitiasutuse ILAAPi hindamisel. Kõnealustele põhimõtetele viidatakse ka krediitiasutustega peetavas järelevalvealases dialoogis.
8. Juhendi eesmärk ei ole asendada kapitalinõuete direktiivi artiklit 86 rakendavaid kehtivaid õigusnorme. Niivõrd, kuivõrd juhend ei ole kooskõlas kohaldatava õigusega, on viimane juhendi suhtes esimuslik. Juhend on mõeldud praktilise abivahendina, mida ajakohastatakse korrapäraselt, et kajastada muudatusi ja uusi omandatud kogemusi. Seega võivad juhendis toodud põhimõtted ja ootused aja jooksul muutuda. Dokument vaadatakse läbi, võttes arvesse muudatusi Euroopa pangandusjärelevalve tavades ja meetodites ning rahvusvahelises ja Euroopa regulatiivses keskkonnas, aga ka näiteks asjakohaste direktiivide ja määruste autoriteetseid tõlgendusi, mille esitab Euroopa Liidu Kohus.
9. Juhendis järgitakse printsiibipõhist lähenemisviisi ning keskendutakse mõnedele järelevalve seisukohast olulistele põhiaspektidele. Seega ei anta siin terviklikke suuniseid kõigi usaldusväärse ILAAPi jaoks vajalike aspektide kohta. Iga krediitiasutus vastutab selle eest, et viidaks läbi tema asjaolude seisukohalt adekvaatne ILAAP. EKP hindab iga krediitiasutuse ILAAPi eraldi.
10. Krediitiasutustel soovitatakse lisaks käesolevale juhendile ning Euroopa Liidu ja riikide asjakohastele õigusaktidele arvesse võtta ka teisi ILAAPi seisukohalt olulisi väljaandeid, mille on koostanud Euroopa Pangandusjärelevalve ning sellised rahvusvahelised foorumid nagu Baseli pangajärelevalve komitee ja finantsstabiilsuse nõukogu. Ühtlasi peaksid krediitiasutused arvesse võtma kõiki neile suunatud ILAAPiga seotud soovitusi, mis tulenevad näiteks SREPist ning on muu hulgas seotud usaldusväärse juhtimise, riskijuhtimise ja kontrollimeetmetega.

1.2 Juhendi kohaldamisala ja proportsionaalsus

11. Juhend on asjakohane kõigi krediitiasutuste jaoks, keda peetakse järelevalve alla kuuluvateks olulisteks üksusteks ühtse järelevalvemehhanismi

raammääruse artikli 2 punkti 16 tähenduses.⁴ ILAAPi ulatusala on kindlaks määratud kapitalinõuete direktiivi artiklis 109. See tähendab eelkõige, et liikmesriigis emaettevõtjana tegutsev krediitiasutus ja liikmesriigis emaettevõtjana tegutseva finantsvaldusettevõtja või segafinantsvaldusettevõtja kontrolli all olevad krediitiasutused täidavad kapitalinõuete direktiivi artiklis 86 ILAAPiga seoses sätestatud kohustusi konsolideeritud alusel või vastavalt kõnealuse finantsvaldusettevõtja või segavaldusettevõtja konsolideeritud seisundile. Arvestades et kapitalinõuete direktiivi artikli 86 näol on tegu minimaalse ühtlustamise sätetega ja seetõttu on liikmesriigid neid oma õigusesse üle võtnud erineval viisil, on osalevates riikides sisse seatud hulgaliselt erinevaid ILAAPiga seotud tavaid ja oluliste krediitiasutuste järelevalvenõudeid.

12. EKP on koos riiklike pädevate asutustega välja töötanud ILAAPiga seotud põhimõtted, mille eesmärk on tagada kõrged järelevalvestandardid, töötades selles tähtsas järelevalvevaldkonnas välja ühtse meetoodika.
13. ILAAPi näol on tegu eeskätt siseprotsessiga ning iga krediitiasutus ise vastutab selle proportsionaalse ja usaldusväärse rakendamise eest. Vastavalt kapitalinõuete direktiivi artiklile 86 peab ILAAP olema proportsionaalne asjaomase krediitiasutuse tegevuse laadi, ulatuse ja keerukusega.
14. Käesolevas juhendis esitatud põhimõtted on üksnes krediitiasutustega peetava järelevalvealase dialoogi lähtepunkt. Seepärast ei tohiks eeldada, et need on laiaulatuslikud ja sisaldavad kõiki aspekte, mis on vajalikud põhjaliku, tõhusa ja kõikehõlmava ILAAPi läbiviimiseks. Krediitiasutused peavad ise tagama, et nende ILAAP oleks põhjalik, tõhus ja kõikehõlmav, võttes nõuetekohasel viisil arvesse krediitiasutuse tegevuse laadi, ulatust ja keerukust.

---

⁴ Euroopa Keskpanga määrus (EL) nr 468/2014, 16. aprill 2014, millega kehtestatakse raamistik Euroopa Keskpanga ja riiklike pädevate asutuste vaheliseks ning riiklike määratud asutustega tehtavaks koostööks ühtse järelevalvemehhanismi raames (ühtse järelevalvemehhanismi raammäärus; EKP/2014/17, ELT L 141, 14.5.2014, lk 1).

2 Põhimõtted

Esimene põhimõte – juhtorgan vastutab ILAAPi usaldusväärse juhtimise eest

- (i) Kuna ILAAP on krediidasutuse jaoks otsustava tähtsusega, peab juhtorgan heaks kiitma kõik selle olulised elemendid. Juhtorgani, kõrgema juhtkonna ja asjaomaste komiteede liikmed peavad ILAAPi üle tõhusalt ja tulemuslikult arutlema ning selle tulemused läbi kaaluma.
- (ii) Juhtorgan peab igal aastal esitama oma hinnangu krediidasutuse likviidsuse adekvaatsuse kohta, toetudes ILAAPi tulemustele ja muudele asjakohastele andmetele. Ta koostab ja allkirjastab selgesõnalise ja lühida kokkuvõtte likviidsuse adekvaatsuse kohta.
- (iii) Juhtorgan kannab üldist vastutust ILAAPi rakendamise eest ning peab funktsioonide lahusust järgides heaks kiitma ILAAPi juhtimisraamistiku, mis sisaldab vastutusvaldkondade selget ja läbipaistvat jaotust. Juhtimisraamistik peab sisaldama selget lähenemist korrapärasele asutusesisesele läbivaatamisele ning ILAAPi valideerimisele.

Juhtorgan kiidab heaks ILAAPi olulised elemendid

15. Juhtorgan peab koostama ja allkirjastama kokkuvõtte likviidsuse adekvaatsuse kohta ning heaks kiitma ILAAPi olulised elemendid, näiteks:
  - juhtimisraamistiku;
  - sisedokumentatsiooni nõuded;
  - hindamisele kuuluvate üksuste hõlmavuse, riskide tuvastamise protsessi ning asutusesisese riskide loendi ja klassifikatsiooni, kajastades oluliste riskide ulatust;
  - riskide kvantifitseerimise meetodid⁵, sh riskide mõõtmise üldised eeldused ja parameetrid (nt ajaperiood, kindlustunde tasemed⁶ ja tähtaegade profiilid), tuginedes usaldusväärsetele andmetele ja andmete koondamissüsteemidele;
  - likviidsuse adekvaatsuse hindamise meetodid (sh stressitestide raamistik ja likviidsuse adekvaatsuse selgesõnaline määratlus);

⁵ ILAAPi juhendis ei ole ette nähtud konkreetset riskide kvantifitseerimise meetodit. Seda selgitatakse üksikasjalikumalt kuuenda põhimõtte all toodud teemas, mis käsitleb riskide kvantifitseerimise meetodite valimist.

⁶ Näiteks tähtajatute hoiuste modelleerimise puhul.

- ILAAPi kvaliteedi tagamine, eelkõige likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõtte olulisemate sisendite puhul (sh sisevalideerimise struktuur ja roll, enesehindamise kasutamine vastavalt kohaldatavatele eeskirjadele, õigusnormid ja järelevalveootused, kontrollimeetmed krediitiasutuse andmete, stressitesti tulemuste, rakendatavate mudelite jmt valideerimiseks).
16. Juhtorgan vastutab nii järelevalve- kui ka juhtimisfunktsiooni eest, mida võivad täita nii üks organ kui ka kaks eraldi organit. See, millised ILAAPi olulised elemendid kumbki funktsioon peab heaks kiitma, sõltub krediitiasutuse sisejuhtimise korrast, mida EKP tõlgendab vastavalt riigisisestele määrustele ja kooskõlas liidu õigusaktide ja EBA suunistega.⁷

Asutusesisene läbivaatamine ja valideerimine

17. ILAAP tuleb asutusesiseselt korrapäraselt läbi vaadata. Korrapärane läbivaatamine⁸ hõlmab nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid aspekte (nt ILAAPi tulemuste kasutamine, stressitestide raamistik, riskide kaardistamine ja andmete koondamise protsess) ning riskide kvantifitseerimise sisemeetodite proportsionaalseid valideerimismenetlusi.
18. EKP ootab selgelt määratletud menetluste sisseseadmist, et võimaldada ILAAPi ennetavalt kohandada mis tahes oluliste muutustega, nagu näiteks sisenemine uutele turgudele, uute teenuste või toodete pakkumine või muudatused grupi või finantskonglomeraadi struktuuris.
19. ILAAPi tulemusi ja eeldusi tuleb asjakohasel viisil järeltestida ja mõõta nende tulemuslikkust, hõlmates näiteks likviidsuse planeerimist, stsenaariume ja riskide kvantifitseerimist.

Likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõtte

20. Likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõttes esitab juhtorgan oma hinnangu krediitiasutuse likviidsuse adekvaatsuse kohta ja selgitab olulisemaid põhjendusi, lisades neile asjakohased andmed, sealhulgas ILAAPi tulemused. EKP hinnangul tõendab põhjalik likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõtte, et juhtorganil on hea ülevaade üksuse likviidsuse adekvaatsusest, selle peamistest vedajatest ja nõrkustest, ILAAPi põhisisenditest ja -väljunditest, selle aluseks olevatest parameetritest ja protsessidest ning ILAAPi vastavusest üksuse strateegilistele plaanidele.

⁷ Vt kapitalinõuete direktiivi põhjendus 56 ning artikli 3 lõike 1 punktid 7–9 ning juhtimiskorraldust käsitlevate EBA suuniste II jaotis (EBA/GL/2017/11).

⁸ ILAAPi asutusesisene läbivaatamine tuleb põhjalikult teha kolmel tasandil, sh äriliinide tasandil ja sõltumatute sisekontrollifunktsioonide tasandil (riskijuhtimine, vastavuskontroll ja siseaudit) vastavalt nende ülesannetele ja vastutusvaldkondadele.

21. Otsuse selle kohta, kes on volitatud juhtorgani nimel likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõtet allkirjastama, peaks tegema krediidasutus, võttes arvesse riigisiseseid määrusi ning asjakohaseid usaldatavusnõudeid ja suuniseid.⁹

---

⁹ EBA suunistes juhtimiskorralduse kohta (EBA/GL/2017/11) kirjeldatakse üksikasjalikumalt ülesannete ja vastutusvaldkondade jaotust juhtorgani järelevalve- ja juhtimisfunktsiooni vahel.

Teine põhimõte – ILAAP on üldise juhtimisraamistiku lahutamatu osa

- (i) Vastavalt kapitalinõuete direktiivi artikli 86 lõikele 1 peab krediidasutustel ja investeerimisühingutel olema asjakohaseks ajavahemikuks (sealhulgas päevasiseselt) likviidsusriski väljaselgitamise, mõõtmise, juhtimise ja jälgimise kindlad strateegiad, põhimõtted, protsessid ja süsteemid, et tagada, et krediidasutused ja investeerimisühingud säilitavad piisaval tasemel likviidsuspuhvrid.¹⁰
- (ii) Lisaks likviidsuse adekvaatsuse hindamise asjakohasele kvantitatiivsele raamistikule tuleb kvalitatiivse raamistiku abil tagada likviidsuse adekvaatsuse aktiivne juhtimine. See hõlmab likviidsuse adekvaatsuse näitajate jälgimist, et tuvastada ja hinnata aegsasti võimalikke ohte erinevatel ajaperioodidel (sealhulgas päevasiseselt), tehes praktilisi järeldusi ning võttes ennetavaid meetmeid tagamaks regulatiivsete ja sisemiste likviidsuspuhvrite jätkuva adekvaatsuse.
- (iii) ILAAPi kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed aspektid peavad olema omavahel kooskõlas ning vastavuses krediidasutuse äristrateegia ja riskivalmidusega. ILAAP peab olema lõimitud krediidasutuse äri-, otsustus- ja riskijuhtimisprotsessidesse. ILAAP peab olema kogu pangagrupi piires ühtne ja järjepidev.
- (iv) Krediidasutused peavad tagama ILAAPi stabiilse ja tõhusa üldstruktuuri ning neil peab olema dokumentatsioon ILAAPi elementide koostoitimise kohta ning ILAAPi lõimimise kohta oma üldisesse juhtimisraamistikku.
- (v) ILAAP peab toetama strateegilist otsustusprotsessi ning selle abil tuleks püüda tagada krediidasutuse pidev piisav likviidsus, edendades seeläbi riskide ja hüvede asjakohast suhet. Kõik meetodid ja menetlused, mida krediidasutus kasutab oma likviidsuse adekvaatsuse juhtimiseks asjakohase operatsioonilise või strateegilise juhtimismenetluse raames, tuleks heaks kiita, põhjalikult läbi vaadata ning kaasata nõuetekohasel viisil ILAAPi ja selle dokumentatsiooni.

ILAAP on krediidasutuse juhtimisraamistiku lahutamatu osa

- 22. Selleks et hinnata ja säilitada krediidasutuse riskide katteks piisavat likviidsustaset,¹¹ tuleb sisemenetluste ja -korra abil tagada, et riskide kvantitatiivset analüüsi, nagu see kajastub ILAAPis, võetakse arvesse kõikides olulistest äritegevustes ja -otsustes.
- 23. Selleks kasutatakse ILAAPi näiteks strateegilisel kavandamisel pangagrupi tasandil, likviidsuse adekvaatsuse näitajate jälgimisel võimalike riskide

¹⁰ Sisemiste likviidsuspuhvrite ja stabiilsete sisemiste rahastamisallikate kirjelduse kohta vt 5. põhimõte.

¹¹ ILAAPi kvantitatiivse osaga seotud üldisi ootusi käsitletakse kolmandas põhimõttes.

õigeaegseks tuvastamiseks ja hindamiseks, praktiliste järelduste tegemisel ja ennetavate meetmete võtmisel, likviidsuse jaotamisega seotud otsuste tegemisel ning riskivalmidusraamistiku jätkuva tõhususe tagamisel. ILAAPi põhiseid riskiga korrigeeritud tulemusnäitajaid (mis võivad põhineda tasuvuspõhisel jaotusel vahendite ülekandmise hindamise (*funds transfer pricing*) süsteemi kaudu) tuleks kasutada otsustusmenetlustes ning näiteks muutuvtasu suuruse kindlaksmääramisel või äri- ja riskiküsimuste arutamisel krediidiasutuse kõigil tasanditel, sealhulgas varade ja kohustuste komiteedes ja riskikomiteedes ning juhtorgani koosolekul.

ILAAPi üldstruktuur

24. Juhtorgan vastutab ILAAPi usaldusväärse ja tõhusa üldstruktuuri säilitamise eest ning peab tagama ILAAPi eri elementide kokkusobivuse ja selle, et ILAAP moodustab lahutamatu osa krediidiasutuse üldisest juhtimisraamistikust. Krediidiasutusel peab olema hea ülevaade sellest, kuidas neid elemente lõimitakse järjepidevalt tõhusasse üldisesse menetlusse, mis võimaldab aja jooksul säilitada likviidsuse adekvaatsuse.
25. Sel eesmärgil peaks krediidiasutusel olema ILAAPi dokumentatsiooni raames olemas ILAAPi üldstruktuuri kirjeldus, mis hõlmab näiteks ILAAPi põhielemente ja nende koostoimimist ning milles selgitatakse ILAAPi lõimimist ja selle tulemuste kasutamist krediidiasutuses. ILAAPi struktuuri kirjelduses tuleb selgitada ILAAPi üldist ülesehitust, selle tulemuste kasutamist otsuste tegemisel ning seoseid näiteks äri- ja riskistrateegiate, rahastamiskavade, riskide tuvastamise protsesside, riskivalmidusaruannete, riskipiirangute süsteemide, riskide kvantifitseerimise meetodika, stressitestide kava ja juhtimisaruannete vahel.

Juhtimisaruandlus

26. ILAAPi näol on tegu pideva protsessiga. Krediidiasutus peab lisama ILAAPi tulemused (nt riskide märkimisväärne süvenemine, põhinäitajad jne) enda sisemistesse juhtimisaruannetesse nii sageli, kui see on asjakohane. Aruanded tuleb esitada vähemalt kord kvartalis, kuid olenevalt krediidiasutuse suuruselt, keerukusest, ärimudelilt ja riskiliikidest võib olla vaja esitada neid sagedamini, et tagada õigeaegsete juhtimismeetmete võtmine, arvestades potentsiaalseid kiireid muutusi likviidsuse ja rahastamise olukorras ning ebapiisava likviidsuspositsiooni võimalikku vahetut mõju krediidiasutuse talitluspidevusele.
27. ILAAPi tulemusi riskide kvantifitseerimise ja likviidsuse jaotamise kohta tuleks pärast nende heakskiitmist kasutada tulemuslikkuse põhiliste võrdlusnäitajatena ja sihtväärtustena, millega võrreldakse iga (riske võtva) osakonna finants- ja muid tulemusi. Seda peavad toetama ILAAPi usaldusväärne juhtimisraamistik ja struktuur, nagu neid on kirjeldatud esimeses põhimõttes.

ILAAP ja riskivalmidusraamistik

28. Krediidiasutuse riskivalmidusraamistikus tuleb kindlaks määrata seosed riskivalmidusraamistiku ja muude strateegiliste protsesside (nt sisemise kapitali adekvaatsuse hindamine (ICAAP), ILAAP, finantsseisundi taastamise kava ja tasustamise raamistik) vahel kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi (SSM) järelevalvealase ülevaatega riskijuhtimise ja riskivalmiduse kohta¹². Korralikult välja töötatud riskivalmidusraamistik, mis väljendub riskivalmidusaruandes, on ILAAPi struktuuri lahutamatu osa ning usaldusväärse riski- ja kapitalijuhtimise nurgakivi.
29. Riskivalmidusaruandes peab krediidiasutus oma äristrateegiast lähtudes sõnastama selge ja üheselt mõistetava seisukoha teda ohustavate riskide kohta koos kavandatavate meetmetega. Eelkõige peab aruanne sisaldama stiimuleid teatavat liiki riskide võtmiseks või neist hoidumiseks ning teatavate toodete ja piirkondadega tegelemiseks või nende vältimiseks.
30. Krediidiasutuse üldist riskiprofiili peaks kokkuvõttes piirama ja kujundama kogu pangagrupi hõlmav riskivalmidusraamistik ja selle rakendamine. Ühtlasi on riskivalmidusraamistik otsustava tähtsusega element krediidiasutuse tegevusstrateegia väljatöötamisel ja elluviimisel. Selles seotakse võetavad riskid struktureeritud viisil krediidiasutuse likviidsuse adekvaatsusega ja strateegiliste eesmärkidega. Riskivalmidusraamistiku osana peab krediidiasutus kindlaks määrama oma juhtimispuhvid ja neid arvesse võtma.
31. Krediidiasutus peaks selgelt väljendama, kuidas ILAAP toetab tema tegevusstrateegia ja riskivalmiduse rakendamist ja jälgimist ning kuidas see võimaldab krediidiasutusel tõhusalt kinni pidada riskivalmidusaruandes sätestatud kokkulepitud riskipiirangutest. Usaldusväärse ja tõhusa riskijuhtimise hõlbustamiseks peavad krediidiasutused kasutama ILAAPi tulemusi tõhusa riskijärelevalve- ja aruandlussüsteemi ning piisavalt granulaarse piirangute süsteemi (sh tõhusad riskikäsitlemise menetlused) sisseseadmisel, millega kehtestatakse teatavad piirangud näiteks konkreetsetele riskidele, lisariskidele, üksustele ja ärivaldkondadele, toetades seeläbi pangagrupi riskivalmidusaruannet.
32. Krediidiasutusel peaksid olema kehtestatud põhimõtted avaliku sektori rahastamisallikate kasutamise kohta.¹³ Neis tuleks eristada selliste allikate kasutamist tavapärestes oludes ja stressiolukorras. Ühtlasi tuleb põhimõtteid selgesõnaliselt arvesse võtta nii riskivalmidusaruandes (aeg ja summa) kui ka

¹² Vt „Ühtse järelevalvemehhanismi ülevaade riskijuhtimise ja riskivalmiduse kohta“, EKP, juuni 2016.

¹³ EBA suunistes krediidiasutuste rahastamiskavade ühtlustatud määratluste ja vormide kohta vastavalt dokumendi ESRN/2012/2 soovitusel A punktile 4 (EBA/GL/2014/4) on avaliku sektori rahastamisallikad määratletud kui avaliku sektori otseselt või kaudselt pakutavad rahastamisallikad, sh keskmise tähtajaga ja pikaajalised rahastamisprogrammid, laenuagatisel põhinevad rahastamisprogrammid ja laenuagatisel põhinevad reaalmajanduse toetamise programmid. Arvestades valitsevat olukorda, viitab see peamiselt keskpankade pakutavate vahendite praegusele ja võimalikule tulevasele kasutamisele. Krediidiasutused peaksid oma ILAAPi (elementide) ajakohastamisel hindama, millised vahendid on asjakohased, kuna kriisiperioodidel võib avaliku sektori pakutavate vahendite laad ja kättesaadavus muutuda.

likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõttes. Selliste rahastamisallikate tegelikku ja võimalikku tulevast kasutamist tuleb jälgida kõigi oluliste väeringute puhul. Asjaomaste allikate võimaliku tulevase kasutamise aega ja kasutatavat summat tuleks mõõta stressitestidega.

ILAAPide ja finantsseisundi taastamise kavade kooskõla

33. Finantsseisundi taastamise kava eesmärk on tagada krediidasutuse ellujäämine stressiolukordades, mis ohustavad tema elujõulisust. Kuna ebapiisav likviidsus on üks suuremaid ohte krediidasutuse talitluspidevusele/elujõulisusele, on olemas loomulik seos ILAAPi – mis toetab tegevuse jätkuvust likviidsuse seisukohalt – ning finantsseisundi taastamise kava vahel, mille eesmärk on taastada krediidasutuse elujõulisus stressiolukorras. Seepärast peab krediidasutus tagama kooskõla ja ühtsuse enda ILAAPi ja finantsseisundi taastamise kavandamise vahel, pidades silmas varajase hoiatuse märke, näitajaid, piirmäärade rikkumisel käivitatavaid menetlusi ning võimalikke juhtimismeetmeid.¹⁴ Samuti peavad ILAAPis sisalduvad võimalikud juhtimismeetmed kohe kajastuma ka finantsseisundi taastamise kavas ning vastupidi, et tagada ajakohase teabe kättesaadavus.

Pangagruppidevaheline kooskõla ja ühtsus

34. ILAAP peab tagama likviidsuse adekvaatsuse asjakohasel konsolideerimistasemel ja pangagrupi kuuluvate asjaomaste üksuste puhul, nagu on sätestatud kapitalinõuete direktiivi artiklis 109. Selleks et likviidsuse adekvaatsust saaks üksuste lõikes tõhusalt hinnata ja säilitada, peavad strateegiad, riskijuhtimismenetlused, otsuste tegemise kord ning likviidsuse ja rahastamise vajaduse kvantifitseerimisel rakendatavad meetodid ja eeldused olema asjaomase perimeetri puhul ühtsed.
35. Kui piiriüleste operatsioonide puhul esineb riikide likviidsus- või riskijuhtimismõuetes erinevusi, tuleks ILAAPis kõrgeimal konsolideerimistasandil selgelt sätestada, millised erinevused riikide õigusaktides on asjakohased. Üldjuhul eeldatakse, et sellised erinevused mõjutavad vaid rakendamise üksikasju (nagu stressitesti parameetrid, heakskiitmine, aruandlus jne) ning ei ohusta ILAAPi üldise läbiviimise järjepidevust. Samuti peaksid krediidasutused hindama konservatiivselt ja kaalutletult võimalikke takistusi likviidsuse ülekantavusele ja võtma neid enda ILAAPis arvesse.

---

¹⁴ Kui ILAAPi ja finantsseisundi taastamise kavandamise aluspõhimõtetes on erinevusi, võivad kavandatavad juhtimismeetmed olla erinevad.

Kolmas põhimõte – ILAAP aitab põhimõtteliselt kaasa krediidasutuse talitluspidevusele, tagades erineval viisil tema likviidsuse adekvaatsuse

- (i) ILAAPil on otsustav tähtsus krediidasutuse talitluspidevuse säilitamisel, tagades tema piisava likviidsus- ja rahastamispositsiooni. Talitluspidevusele kaasa aitamiseks peaks krediidasutus rakendama proportsionaalset, kaalutletud ja konservatiivset ILAAPi, milles ühendatakse kaks vastastikku täiendavat siseperspektiivi.
- (ii) Krediidasutus peaks rakendama majanduslikku perspektiivi, mille raames tuvastatakse ja kvantifitseeritakse kõik olulised riskid, mis võivad mõjutada negatiivselt krediidasutuse sisemist likviidsuspositsiooni.
- (iii) Ühtlasi tuleks majandusliku perspektiivi kaudu tagada, et kõik krediidasutuse likviidsuspositsiooni mõjutada võivad riskid oleksid piisavalt kaetud sisemise likviidsusega kooskõlas krediidasutuse sisemise likviidsuse adekvaatsuse mõistega. See hõlmab ka hinnangut usaldusväärsele põhistsenaariumile ja adekvaatsetele krediidasutusepõhiste negatiivsetele stsenaariumidele (nagu need kajastuvad mitmeaastases likviidsus- ja rahastamiskavas) kooskõlas krediidasutuse üldiste planeerimiseesmärkidega.
- (iv) Krediidasutus peaks rakendama normatiivset perspektiivi, milleks on hinnang krediidasutuse suutlikkusele täita kõiki likviidsusega seotud regulatiivseid ja järelevalvenõudeid ning -nõudmisi ning keskmise aja jooksul pidevalt toime tulla muude väliste finantspiirangutega.
- (v) Krediidasutusel peaks olema ametlik likviidsusvalmiduse kava, milles kehtestatakse selgelt meetmed likviidsusprobleemide lahendamiseks stressiolukorras. Likviidsusvalmiduse kava peaks käsitlema krediidasutuse ILAAPis tuvastatud riske ja sätestama seose finantsseisundi taastamise kavaga.

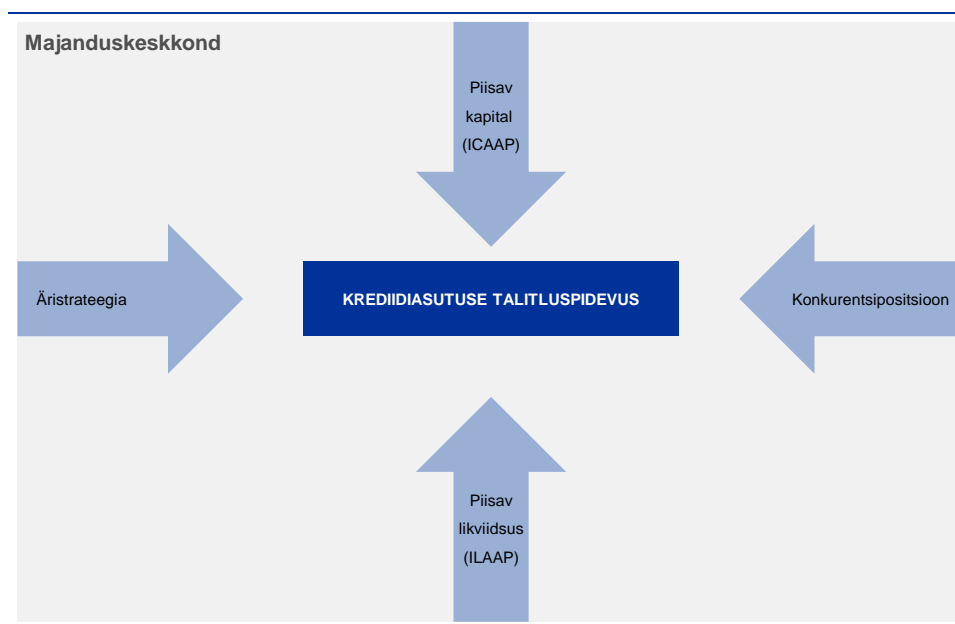
Eesmärk: toetada krediidasutuse talitluspidevust

- 36. ILAAPi eesmärk on toetada krediidasutuse talitluspidevust likviidsuse seisukohalt, tagades, et krediidasutusel on olemas piisav likviidsus oma kohustuste täitmiseks nende tähtaja saabudes, enda võetud riskide katteks ja jätkusuutliku tegevusstrateegia järgimiseks isegi pikaajalise ebasoodsa arengu perioodil. Krediidasutus peaks seda talitluspidevuse eesmärki kajastama riskivalmidusraamistikus (vt teine põhimõte) ning kasutama ILAAPi raamistikku selleks, et hinnata oma üldiste likviidsuspiirangute piires uuesti enda riskivalmidust ja piirmäärasid, võttes arvesse oma riskiprofiili ja nõrkusi.

37. Krediidiasutus peaks nende likviidsuspiirangute raames kindlaks määrama regulatiivseid ja järelevalvealaseid miinimumnorme ületavad juhtimispuhvrid¹⁵ ja jätkusuutlikku tegevust võimaldava sisemise likviidsuse taseme ning neid hindama. Selleks et tagada lühikese aja jooksul piisavad juhtimispuhvrid, peab krediidiasutus arvesse võtma näiteks turgude, investorite ja vastaspoolte ootusi ning seda, mil määral võetakse ärimudelisse arvesse suutlikkust maksta boonuseid ja dividende ning teha väljamaksed täiendavatesse esimese taseme omavahenditesse kuuluvatelt instrumentidelt jne. Lisaks selliste väliste piirangute leevendamisele peaks juhtimispuhvrid näiteks ka leevendama ebakindlust seoses likviidsuse suhtarvude prognoosidega ja suhtarvude võimalike kõikumistega, kajastama krediidiasutuse riskivalmidust ning võimaldama teatavat paindlikkust äriotsuste tegemisel.

Joonis 1

ILAAP toetab krediidiasutuse talitluspidevust

Näitajad ja mõõtmised on üksnes illustratiivsed.

Majanduslik perspektiiv

38. Krediidiasutus peab juhtima oma likviidsuse adekvaatsust majanduslikust perspektiivist, tagades, et tema riskid ja oodatav väljavool on sisemise likviidsusega küllaldaselt kaetud kooskõlas viiendas põhimõttes sõnastatud ootustega. Majandusliku likviidsuse adekvaatsus tähendab, et krediidiasutuse sisemine likviidsus peab olema piisav riskide ja oodatava väljavoolu katmiseks ning krediidiasutuse tegevusstrateegia püsivaks toetamiseks. Majandusliku

¹⁵ Juhtimispuhvri mõistega ei kehtestata tegelikult praegusi seaduslikke miinimumnorme ületavaid uusi miinimumlikviidsusnõudeid. Ehkki üldjuhul eeldatakse, et juhtimispuhvrid ületavad nulli, võib krediidiasutus teoreetiliselt väita, et olenevalt hindamisele kuuluvast stsenaariumist võimaldab nulli tasemel olev juhtimispuhver krediidiasutusel oma ärimudelit siiski jätkusuutlikult järgida.

perspektiivi kohaselt peab krediidasutuse hinnang hõlmama kõiki võimalikke riske, millel võib olla märkimisväärne mõju tema likviidsuspositsioonile, võttes arvesse rahavooge ja likviidsete varade likviidsuse väärtust. Krediidasutus peab juhtima majandusriske ning andma neile adekvaatse hinnangu oma stressitestide kavas ja likviidsuse adekvaatsuse jälgimisel.

39. Krediidasutus peaks kasutama enda sisse seatud menetlusi ja meetodeid, et tuvastada, kvantifitseerida ja katta siselikviidsusega kogu oodatav ja ootamatu väljavool, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet. Võrdluskuupäeval peab krediidasutus käsiloleva olukorra kajastamiseks läbi viima kindlal ajahetkel põhineva riskide kvantifitseerimise. Seda peaks täiendama likviidsuse adekvaatsuse ettevaatav hindamine keskpika aja kohta (vähemalt üks aasta likviidsuspositsiooni puhul ja kolm aastat rahastamispositsiooni puhul), milles võetakse arvesse tulevast arengut, näiteks muutusi väliskeskkonnas.
40. Seetõttu peaks krediidasutus hindama oma kättesaadavat likviidsust lähtuvalt igapäevaseks tegevuseks ja rahastamiskava täitmiseks vajaminevast likviidsusest nii põhistsenaariumi kui ka negatiivse stsenaariumi korral.¹⁶ Kui see on asjakohane, peavad kasutatavad eeldused olema kooskõlas finantsseisundi taastamise kavaga.
41. Krediidasutus peab kasutama majandusliku likviidsuse adekvaatsuse hindamise tulemusi ja näitajaid oma strateegilises ja operatsioonilises juhtimises, kui vaatab läbi oma äristrateegiaid ning riskivalmidust suhtes klientide (uute tegevuste peatamine, tagasimakse nõudmine maksetähtaja järgi refinantseerimisvõimaluseta jne) ja turgudega (kiirmüük ja muud meetmed, mis mõjutavad turgude ootusi). Lisaks sisemise likviidsuspuhvri määratlusele usaldatavusnõuete seisukohalt¹⁷ ja riskide kvantifitseerimisele peab krediidasutus esitama majandusliku likviidsuse adekvaatsuse mõiste, mis võimaldab tal püsida majanduslikult elujõuline ja järgida oma tegevusstrateegiat. See hõlmab juhtimismenetlusi, mis võimaldavad õigel ajal tuvastada vajaduse võtta tõhusaid meetmeid (nt likviidsuspuhvrite suurendamine, rahavoo profiili muutmise) sisemises likviidsuses tekkivate puudujääkide katmiseks.

Normatiivne perspektiiv

42. Normatiivne perspektiiv kujutab endast mitmeaastast hinnangut krediidasutuse suutlikkusele täita kõiki likviidsusega seotud (kvantitatiivseid) regulatiivseid ja järelevalvenõudeid ning -nõudmisi ning pidevalt toime tulla muude väliste finantspiirangutega.
43. Normatiivses perspektiivis tuleks arvesse võtta kõiki tegureid, mis võivad mõjutada kavandamisperioodil asjaomaseid regulatiivseid suhtarve, sh sisse- ja

¹⁶ Negatiivsete stsenaariumide tõsidust käsitletakse üksikasjalikumalt seitsmendas põhimõttes.

¹⁷ Sisemiste likviidsuspuhvritega seotud ootusi käsitletakse viiendas põhimõttes.

väljavoolu ning likviidsuspuhvreid. Seepärast ei piira normatiivset perspektiivi (ehkki selle tulemusi väljendatakse regulatiivsete näitajatenä) 1. samba suhtarvude arvutamise aluseks olevad eeldused. Normatiivse perspektiivi kohaselt likviidsuse adekvaatsuse hindamisel peaks krediidasutus pigem arvesse võtma majandusliku perspektiivi raames kasutatavaid eeldusi ja hindama, kuidas need mõjutavad kavandamisperioodil eri stsenaariumide korral 1. ja 2. samba suhtarve¹⁸.

44. Krediidasutusel peab olema stabiilne ajakohane likviidsus- ja rahastamiskava, mis on kooskõlas tema strateegiate, riskivalmiduse ja likviidsusressurssidega. Likviidsus- ja rahastamiskava peab hõlmama nii põhiststsenaariumi kui ka negatiivset stsenaariumi ning vähemalt kolme aasta ettevaatavaid prognoose. Ühtlasi peab krediidasutus silmas pidama mõju, mida avaldavad edaspidi õiguslikes, regulatiivsetes ja raamatupidamisraamistiketes tehtavad muudatused¹⁹, ning tegema teadlikke ja kaalutletud otsuseid nende arvessevõtmiseks likviidsuse ja rahastamise planeerimisel.
45. Selleks et hinnata peamiste normatiivsete ja majanduslike sisenäitajate oodatavat arengut ebasoodsate muutuste korral käsiloleva äritegevusega seotud ootuste puhul, peab krediidasutus hindama nende näitajate taset ebasoodsate tingimuste korral sisekänniste alusel, nagu on sätestatud riskivalmidusaruandes. See ei tähenda, et krediidasutus peab täitma likviidsuskattekindaja nõuet tõsise stressi olukorras. Küll aga tuleb krediidasutusel esitada kontseptsioon, mis võimaldab tal püsida elujõuline ja järgida oma tegevusstrateegiat, näiteks võttes tehtud prognoosi tulemusel konkreetseid meetmeid (likviidsusprofili muutmine). Ühtlasi tuleks krediidasutusel jälgida likviidsuskattekindaja võimalikku vähenemist sellises olukorras ning siduda see oma riskivalmiduse, likviidsusvalmiduse kava ja finantsseisundi taastamise kavaga.

Majandusliku ja normatiivse perspektiivi koostoime

46. Joonisel 2 on toodud ülevaade teguritest, meetmetest ja tulemustest, mida tuleks majandusliku ja normatiivse perspektiivi raames arvesse võtta, kui hinnatakse likviidsus- ja rahastamispositsiooni. Ehkki normatiivse perspektiivi raames tehtud prognooside arvutustes järgitakse mehaaniliselt 1. samba eraldisi, tuleks krediidasutusel siiski sõnastada asutusesisene seisukoht kasutatud stsenaariumide kohta ning nende mõju kohta 1. ja 2. samba prognoositavatele näitajatele. Majandusliku perspektiivi raames tuleks samuti

¹⁸ 2. samba nõudeid saab väljendada laiemalt kui 1. samba suhtarve. Näiteks võib 2. samba nõudeks pidada kohustust, et krediidasutus tagab teatud minimaalse toimetulekuperioodi või likviidsete varade miinimumsumma. Sel juhul tuleks krediidasutusel hinnata, millist mõju avaldavad kõik olulised tegurid ka toimetulekuperioodile (lisaks mõjule, mida need avaldavad 1. samba suhtarvudele).

¹⁹ Olenevalt konkreetsete muudatuste tõenäosusest ja võimalikust mõjust võib krediidasutus neid käsitleda erineval viisil. Näiteks võivad mõned muudatused tunduda äärmiselt ebatõenäolised, kuid neil võib olla krediidasutusele väga suur mõju ja seepärast tuleks tal ette valmistada vajalikud erakorralised meetmed. Muid, tõenäolisemaid regulatiivseid muudatusi tuleks käsitleda likviidsus- ja rahastamiskavas endas. Üks näide on likviidsuskattekindaja järkjärguline rakendamine.

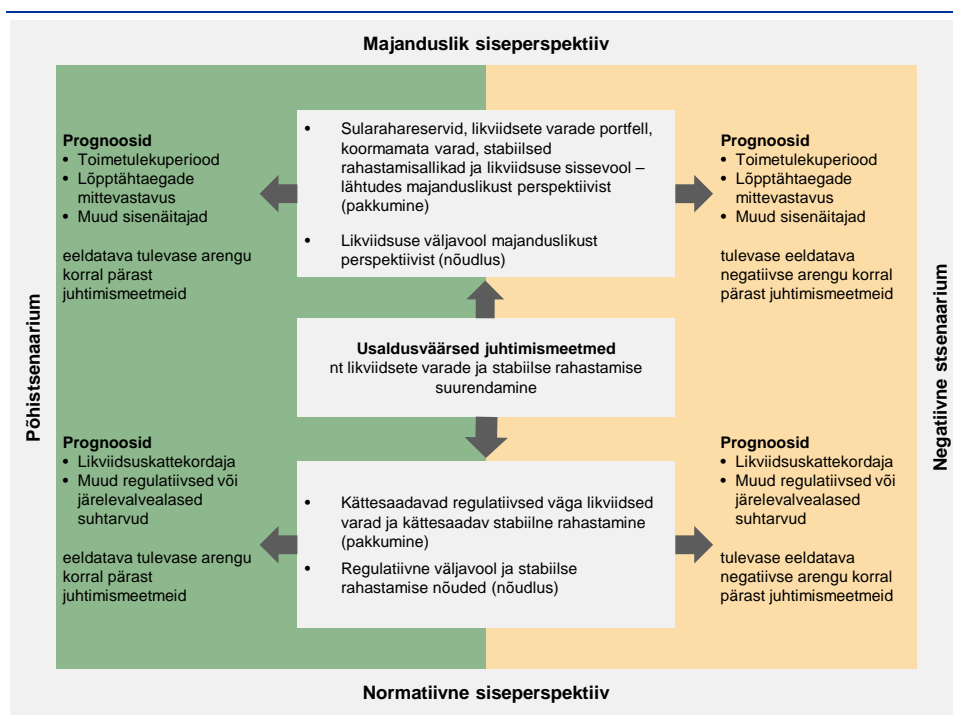

valida asjakohased stsenaariumid ja määrata nende mõju vastavatele prognoosidele. Ühtlasi peab krediidasutus selle perspektiivi raames kindlaks määrama asjakohased eeldused ja näitajad kõigi pakkumist, nõudlust ja ülejääki puudutavate arvutusmeetodite kohta. Kui kõnealuse kahe perspektiivi puhul kasutatakse erinevaid meetodeid, meetmeid ja eeldusi, võivad hindamise tulemused olla samuti väga erinevad, seda isegi juhul, kui rakendatakse sama stsenaariumi.

47. Sama kehtib ka juhtimismeetmete puhul, mida võetakse kahe perspektiivi raames arvesse likviidsuse ja rahastamise planeerimisel. Siinkohal tuleb märkida, et erinevusi võib ette tulla isegi sama perspektiivi raames olenevalt hinnatavast stsenaariumist. Joonisel 2 näidatakse, et samadel juhtimismeetmetel võib olla märkimisväärselt erinev mõju sõltuvalt rakendatavast perspektiivist ja stsenaariumist. Krediidasutus peab seda oma likviidsuse ja rahastamise planeerimisel silmas pidama ning tagama, et eri perspektiivides kasutatavad juhtimismeetmete eeldused oleksid omavahel kooskõlas.

Joonis 2

Näide usaldusväärsete juhtimismeetmete erinevast mõjust olenevalt perspektiivist ja stsenaariumist

Näitajad ja mõõtmised on üksnes illustratiivsed.

48. Krediidasutuse prognoosides esitatavad eeldatavad juhtimismeetmed peavad olema täielikult läbipaistvad, seda nii majanduslikust kui ka normatiivsest perspektiivist. Kõik eeldatavad juhtimismeetmed peavad olema asjaomase stsenaariumi seisukohalt usaldusväärsed. See tähendab, et need peavad olema teostatavad, nende oodatav mõju peab olema tõenäoline ning krediidasutusel tuleb kõiki eeldusi põhjendada ja need dokumenteerida. Lisaks

juhtimismeetmeid hõlmavatele prognoosidele tuleb krediidasutusel hinnata oma likviidsus- ja rahastamispositsiooni majanduslikust ja normatiivsest perspektiivist samade stsenaariumide alusel ilma juhtimismeetmeteta.

49. Majanduslikud ja normatiivsed perspektiivid peaksid olema vastastikku täiendavad ning need tuleks lõimida kõikidesse olulistesse äritegevustesse ja otsustesse, nagu on nimetatud teises põhimõttes.

Näide 3.1

Normatiivses perspektiivis võetakse arvesse majanduslikku perspektiivi

Majandusliku perspektiivi raames hindab krediidasutus eri tooteliikide väljavoolu sisemeetodite alusel. Näiteks on krediidasutusel majandusliku perspektiivi raames laiahaardeline lähenemisviis krediitkaartidega seotud rahavoogude modelleerimiseks. Saadud tulemusi kasutatakse majanduslikus perspektiivis likviidsuspuhvrite hindamisel. Lisaks kasutatakse neid andmeid krediitkaartidest tuleneva rahavoo 30-päevase väljavoolu määra mõõtmiseks normatiivses perspektiivis. Seega kasutab krediidasutus likviidsuskattekindaja arvutamisel kogu majanduslikust perspektiivist saadud teavet.

Likviidsusvalmiduse kava

50. Lisaks sellele, et krediidasutus hindab oma suutlikkust täita jooksvaid likviidsuskohustusi, peab tal olema selge ja üksikasjalik tegevuskava (ootamatute) raskustega toimetulekuks oma kohustuste tähtajalisel täitmisel. Seega peaks ILAAP hõlmama põhjalikku teavet võimalike likviidsusvalmidusmeetmete kohta (likviidsusvalmiduse kava), sealhulgas hinnangut potentsiaalse tingimusliku likviidsuse kohta, mida suudetakse stressiolukorras tekitada, meetmete võtmiseks kuluvat aega, võimalikke negatiivseid mõjusid (kasumiaruandele, mainele, ärimudeli elujõulisusele jne) ja meetmete lõpuleviimise tõenäosust stressiolukorras. Asjaomased meetmed peavad olema kooskõlas ILAAPis tuvastatud ja kvantifitseeritud riskidega. Krediidasutus peab oma ILAAPi struktuuris looma selge seose likviidsusvalmiduse kava ja finantsseisundi taastamise kava likviidsust käsitleva osa vahel ning näitama, kuidas need on seotud jooksva tegevuse käigus (nagu on kirjeldatud eespool) ja stressiolukorras tuvastatavate riskidega.

Neljas põhimõte – ILAAPis tehakse kindlaks ja võetakse arvesse kõik olulised riskid

- (i) Krediidasutus peab rakendama korrapärast menetlust, et kindlaks teha kõik teda majanduslikus või normatiivses perspektiivis ohustavad või ohustada võivad olulised riskid. Kõiki oluliseks peetavaid riske tuleks käsitleda ILAAPi kõigis osades vastavalt asutusesiseselt määratletud riskiklassifikatsioonile.
- (ii) Krediidasutus peaks vähemalt kord aastas – järgides laiahaardelist lähenemisviisi ning hõlmates kõiki asjaomaseid juriidilisi üksusi, äriiline ja riskipositsioone – tuvastama kõik olulised riskid, lähtudes enda koostatud olulisuse määratlusest. Riskide tuvastamise protsessi tulemuseks peab olema asutusesisene põhjalik riskide loend.
- (iii) Rahaliste ja mitterahaliste osaluste, tütarettevõtjate ja teiste seotud üksuste puhul peab krediidasutus kindlaks tegema märkimisväärsed riskid, mis teda (potentsiaalselt) ähvardavad, ning võtma neid ILAAPis arvesse.
- (iv) Krediidasutus peab katma kõik oluliseks peetavad riskid piisava likviidsusega või dokumenteerima likviidsuse hoidmisest loobumise põhjendused.

Riskide tuvastamine

- 51. Krediidasutus peaks rakendama korrapärast menetlust, et tuvastada kõik olulised riskid ja lisada need oma asutusesisesesse põhjalikku riskide loendisse. Krediidasutus peab lähtuma enda koostatud olulisuse määratlusest ja tagama, et riskide loendit hoitakse ajakohasena. Lisaks loendi korrapärasele ajakohastamisele (vähemalt kord aastas) peab krediidasutus korrigeerima loendit alati, kui see ei kajasta enam olulisi riske asjakohasel viisil, näiteks juhul, kui on turule toodud uus toode või laiendatud teatavaid äritegevusi.
- 52. Riskide tuvastamine peab olema laiaulatuslik ja arvesse võtma nii normatiivset kui ka majanduslikku perspektiivi. Juba tuvastatud riskide kõrval peab krediidasutus oma ettevaatavates likviidsuse adekvaatsuse hinnangutes arvesse võtma kõiki riske (ning nende kontsentreerumist ja koostoimet), mis võivad tuleneda tema tegevusstrateegiatest või asjassepuutuvatest muutustest tema tegevuskeskkonnas.
- 53. Riskide tuvastamisel tuleks järgida laiahaardelist lähenemisviisi, võtmata arvesse riskide leevendamiseks kavandatud erimeetodeid. Seejärel peab krediidasutus hindama leevendavate meetmete tõhusust.
- 54. Kooskõlas EBA suunistega EBA/GL/2015/20 (riskipositsioonide piirmäärade kohta varipanganduse üksuste suhtes) peab krediidasutus riskide tuvastamisel kindlaks tegema ka oma riskipositsioonid varipanganduse üksuste suhtes, kõik sellistest positsioonidest tulenevad võimalikud riskid ning nende potentsiaalsed mõjud tema likviidsus- ja rahastamisrisiki profiilile.

55. Krediidiasutuse juhtorgan vastutab otsuste eest, milles määratakse kindlaks olulised riskiliigid ja see, millised neist peavad olema likviidsusega kaetud. Ühtlasi tuleb põhjendada, miks krediidiasutust ohustavaid teatavaid riske ei peeta oluliseks.

Riskide loend

56. Krediidiasutus peab oma asutusesisese riskide loendi koostamisel kindlaks määrama enda riskiklassifikatsiooni ning ei pea pelgalt järgima regulatiivset klassifikatsiooni.
57. Riskide loendis peab krediidiasutus arvesse võtma ja kvantifitseerima olulisi riske, mis tulenevad tema finants- ja muudest osalustest ning tütarettevõtjatest ja teistest seotud üksustest (nt grupisisene risk, maine- ja operatsiooniriskid, kinnituskirjadega seotud riskid jne).
58. Krediidiasutus peab proportsionaalsel viisil vaatama osalusriskidest kaugemale ning kindlaks tegema ja kvantifitseerima ka märkimisväärsed riskid, võttes neid arvesse oma riskiklassifikatsioonis olenemata sellest, kas asjaomased üksused kuuluvad usaldatavusjärelvalve alla või mitte. Selliste riskide analüüsi põhjalikkus peab olema vastavuses äritegevuse ja riskijuhtimise põhimõtetega.
59. Krediidiasutus peaks analüüsima kõiki asjakohaseid tooteid, kliente, lepinguid (käivitajaid) nii tähtaegade seisukohalt kui ka käitumuslikust perspektiivist erinevatel ajaperioodidel (sh päevasiseselt). Asjaomaseid riske võivad tingida näiteks suurenenud väljavool, vähenenud sissevool või likviidsuse varade piiratud likviidsusväärtus. Arvesse tuleks võtta nii bilansi- kui ka bilansiväliseid kirjeid ning tingimuslikku mõju likviidsusele, mida võivad avaldada turumuutustest või krediidiasutuse krediidivõime alanemisest tulenevad tagatise ja lisatagatise nõuded (sh enda võla vabatahtlikud tagasiostud, et tagada turule juurdepääs tulevikus).
60. Ühe näitena võib tuua ostuoptsiooniga uuenduslikud rahastamisvahendid, mis muudavad rahastamise tähtaega (ei piirdu pikaajaliste hoiuste ja repotehingutega). Sellised vahendid tuleb tuvastada ja neid tuleb kajastada võimaliku tingimusliku likviidsusriski allikana. Samamoodi võivad ka tagatise vahetustehingud mõjutada likviidsuse varade hulka ja koosseisu ning sellistest tehingutest tuleneda võivad riskid tuleb selgelt tuvastada ja lisada riskinäitajate loendisse.
61. Piiriülese tegevuse puhul peaks ILAAP sisaldama juriidiliste üksuste, riikide ja vääringute vahel likviidsuse ülekandmist takistavate tegurite hinnangut, samuti tuleks kvantifitseerida nende mõju likviidsuse kättesaadavusele kogu pangagrupis.
62. ILAAP peab võimaldama usaldusväärse menetluse abil kindlaks teha ja jälgida, milliseid vääringuid peetakse likviidsusriski ja/või rahastamisrisi seisukohalt oluliseks. Krediidiasutus peab kindlalt tuvastama kõik olulised riskid

(sh piiriülesest tegevusest tulenevad riskid), mille tulemusel on likviidsus- või rahastamisrisk (osaliselt) seotud muu vääringuga kui see, milles hoitakse asjaomaseid likviidsete varade puhvreid. Need riskid tuleb ILAAPis kvantifitseerida nii tavatingimustes (bilansipositsioonid ja valuutaerinevused) kui ka stressiolukorras (välisvaluutas nomineeritud likviidsete varade väärtus vs. likviidsuse netoväljavool välisvääringus stressiolukorras) kõigi oluliseks peetavate vääringute puhul.

Viies põhimõte – sisemised likviidsuspuhvid on kõrge kvaliteediga ja selgelt määratletud; stabiilsed sisemised rahastamisallikad on selgelt määratletud

- (i) Krediidasutus peab majandusliku perspektiivi raames sisemised likviidsuspuhvid ja stabiilsed rahastamisallikad määratlema ning neid hindama ja säilitama. Sisemise likviidsuspuhvri määratlus peab olema kooskõlas majandusliku likviidsuse adekvaatsuse mõistega ja krediidasutusesisesese riskide kvantifitseerimisega.
- (ii) Sisemised likviidsuspuhvid peavad olema laitmatu kvaliteediga ning need tuleb kindlaks määrata kaalutletud ja konservatiivsel viisil. Krediidasutus peab oma talitluspidevuse eelduses selgelt näitama, kuidas ta on suuteline katma riske sisemise likviidsusega, tagades seeläbi talitluspidevuse jätkumise.
- (iii) Rahastamisallikad peavad olema stabiilsed, et tagada äritegevuse jätkuvus pikema aja jooksul.

Sisemise likviidsuspuhvri määratlus

63. Krediidasutus peab likviidsuse adekvaatsuse hindamise eesmärgil kaalutletult ja konservatiivselt kindlaks määrama, milliseid varasid ja tulevase likviidsuse sissevoole peetakse kättesaadavaks likviidsuseks. Asutusesisene määratlus peab põhinema sellel, kui tõenäoliselt kasutatakse erinevaid likviidsuse allikaid likviidsuse hankimiseks tava- ja stressiolukorras. Tuleb koostada üksikasjalikud sisesuunised likviidsusriskide katmiseks kasutatavate likviidsuspuhvrite soovitusliku koosseisu kohta. Esmajoones peaks krediidasutus eristama varasid, mis väga tõenäoliselt püsivad likviidsed ka stressiolukorras, ning varasid, mida on võimalik kasutada üksnes keskpankadelt likviidsuse saamiseks. Mõlema varaliigi puhul tuleb määrata sisepiirangud. Samuti peab olema selge seos likviidsuspuhvrite soovitava suuruse ning eri ajaperioodidel (vähemalt üheaastase perioodil jooksul) realiseeruda võivate likviidsusriskide vahel.

Stabiilsete sisemiste rahastamisallikate määratlus

64. Rahastamise jätkusuutlikkuse hindamiseks peab krediidasutus kaalutletult ja konservatiivselt kindlaks määrama, milliseid rahastamisallikaid peetakse stabiilseks. Selleks peab krediidasutus käitumuslikke eeldusi arvesse võttes kujundama kindla asutusesisesese seisukoha hoiuste jäikuse ja sularahavoogude tüüpilise arenguprofiili kohta. Krediidasutus peaks hindama rahastamisprofiili stabiilsust, võttes arvesse selle hajutatust (või kontsentratsiooni) rahastamise pakujate, turgude ja toodete lõikes. Samuti peab ta hindama oma juurdepääsu turule (rahastamise mahud ja maksumus), võttes arvesse varade koormatust

hindamise ajal ja selles oodatavaid muutusi rahastamiskava elluviimise tulemusel.

Kuues põhimõte – ILAAPis kasutatavad riskide kvantifitseerimise meetodid on asjakohased, järjepidevad ja sõltumatult valideeritud

- (i) Krediidiasutus peab kasutama selliseid riskide kvantifitseerimise meetodeid, mis on tema konkreetset olukorda arvestades asjakohased nii majanduslikust kui ka normatiivsest perspektiivist. Samuti peaks krediidiasutus kasutama asjakohast meetodikat likviidsus- ja rahastamispositsioonis toimuvate võimalike muutuste kvantifitseerimiseks negatiivsete stsenaariumide korral. Krediidiasutus peab mõlema perspektiivi puhul järgima väga konservatiivset lähenemisviisi.
- (ii) Põhiparameetrid ja -eeldused peaksid olema kogu pangagrupi ja kõigi riskiliikide lõikes järjepidevad. Kõik riskide kvantifitseerimise meetodid tuleb asutusesiseselt sõltumatult valideerida. Krediidiasutus peab välja töötama ja kehtestama tõhusa andmekvaliteedi juhtimise raamistiku.

Laiulatuslik riskide kvantifitseerimine

- 65. ILAAP peab tagama krediidiasutuse (võimalike) riskide asjakohase kvantifitseerimise. Krediidiasutus peab rakendama selliseid riskide kvantifitseerimise meetodeid, mis on kohandatud vastavalt tema konkreetsele olukorrale (st need peavad olema vastavuses krediidiasutuse riskivalmiduse, turuootuste, ärimudeli, riskiprofiili, suuruse ja keerukusega).
- 66. Riske ei tohiks hindamisest välja jätta seetõttu, et neid on raske kvantifitseerida või asjakohased andmed ei ole kättesaadavad.²⁰ Sel juhul peab krediidiasutus koostama piisavalt konservatiivsed riskinäitajad, võttes arvesse kogu asjakohast teavet ning tagades asjakohaste ja järjepidevate kvantifitseerimismeetodite valiku.²¹
- 67. Põhiparameetrid ja -eeldused hõlmavad muu hulgas kindlustunde tasemeid ja stsenaariumidega seotud üldisi eeldusi.

Konservatiivsuse tase

- 68. Riskide kvantifitseerimise meetodid ja eeldused peavad olema kindlad, küllaldaselt stabiilsed, riskitundlikud ja piisavalt konservatiivsed ning kalibreeritud vastavalt krediidiasutuse enda riskivalmidusele.

²⁰ Riskide puhul, mida on raske kvantifitseerida (nt kuna puuduvad andmed või pole kehtestatud asjakohaseid kvantifitseerimismeetodeid), peab krediidiasutus välja töötama asjakohased meetodid riskide kvantifitseerimiseks. Muu hulgas võidakse kasutada eksperdi hinnanguid.

²¹ Nii palju kui võimalik, peavad raskesti kvantifitseeritavate riskide hinnangud olema järjepidevad ja võrreldavad riskide möötmise üldiste eeldustega. Krediidiasutus peaks tagama, et selliseid riske võetakse asjakohasel viisil arvesse riskijuhtimise ja -kontrolli protsessides.

Riskide kvantifitseerimise meetodite valik

69. Krediidiasutuse ülesanne on kasutada asjakohaseid meetodeid nii riskide kvantifitseerimisel kui ka prognooside koostamisel. Käesolev juhend ei sisalda ootusi seoses konkreetsete kvantifitseerimismeetodite kasutamise või mittekasutamisega. Seega ei ole näiteks ette nähtud, kas riskide kvantifitseerimisel tuleks kasutada majandusliku likviidsuse mudeleid või kas krediidiasutus peaks oma (võimalike) riskide kvantifitseerimisel kasutama 1. samba (muudetud) meetodikat (et võtta arvesse näiteks kontsentratsiooniriske), stressitesti tulemusi või muid meetodeid, näiteks mitut stsenaariumi korraga.
70. Kohaldatavad meetodid peaksid olema vastastikku järjepidevad ning kooskõlas hinnatava perspektiiviga ning likviidsuse ja stabiilse rahastamise määratlustega. Meetodid peaksid hõlmama krediidiasutust ohustavaid riske asjakohasel ja piisavalt konservatiivsel viisil, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet. See tähendab, et suuremad või keerulisema struktuuriga krediidiasutused või keerukamate riskidega krediidiasutused peaksid kasutama spetsiifilisemaid kvantifitseerimismeetodeid, et tagada riskide asjakohane käsitlemine.
71. Krediidiasutus ei pea siiski kohaldama selliseid riskide kvantifitseerimise meetodeid, millest tal puudub terviklik ülevaade ning mida ta ei kasuta seetõttu ka asutusesiseses riskijuhtimises ja otsustusprotsessis. Krediidiasutus peaks suutma tõendada, et kasutatavad meetodid on tema olukorda ja riskiprofiili arvestades asjakohased. Müüja mudelite kasutamisel eeldatakse ka, et mudeleid ei võeta mehaaniliselt üle, vaid et krediidiasutusel on neist terviklik ülevaade ning need sobivad hästi ja on kohandatud tema äri- ja riskiprofiiliga.

Andmete kvaliteet

72. Krediidiasutus peab asjakohaste menetluste ja kontrollimehhanismide abil tagama andmete kvaliteedi.²² Andmekvaliteedi juhtimise raamistik peab tagama kaalutletud otsuste tegemist toetava usaldusväärse riskiteabe kättesaadavuse ning hõlmama kõiki asjakohaseid riskiandmeid ja andmekvaliteedi tasandeid.

Sõltumatu valideerimine

73. ILAAPis kasutatavaid riskide kvantifitseerimise meetodeid tuleb korrapäraselt ja sõltumatult valideerida, järgides proportsionaalselt 1. samba (kapitali) sisemudelitele kehtestatud nõuete aluspõhimõtteid ning võttes arvesse kvantifitseeritud riskide olulisust ja riskide kvantifitseerimise meetodite keerukust.

²² Andmekvaliteet hõlmab näiteks andmete terviklikkust, täpsust, järjepidevust, õigeaegsust, ainulaadsust, paikapidavust ja jälgitavust. Täpsemalt vt EKP juhend sisemudelite sihipärase läbivaatamise kohta (veebruar 2017).

74. Olenevalt krediidasutuse suuruselt ja keerukusest võib leida erinevaid organisatsioonilisi lahendusi tagamaks, et riskide kvantifitseerimise meetodite väljatöötamine ja nende valideerimine toimuvad üksteisest sõltumatult. Samal ajal tuleb siiski järgida eri kontrollitasandite aluspõhimõtteid – näiteks ei peaks sõltumatut valideerimist läbi viima siseauditi funktsioon.
75. Valideerimisprotsessi kokkuvõtlikud tulemused tuleb esitada kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile, neid kasutatakse kvantifitseerimismeetodite korrapärasel läbivaatamisel ning võetakse arvesse likviidsuse adekvaatsuse hindamisel.

Näide 6.1

Sõltumatu valideerimise korraldamine

ILAAPis kasutatavate riskide kvantifitseerimise meetodite sõltumatu ja proportsionaalse valideerimise tagamiseks peab krediidasutus arvesse võtma EKP juhendit sisemudelite sihipärase läbivaatamise kohta.

Krediidasutus võib oma riskide laadist, suuruselt, ulatusest ja keerukusest lähtuvalt kasutada näiteks ühte järgmisest kolmest organisatsioonilisest korraldusest, et tagada valideerimisfunktsiooni sõltumatus meetodika väljatöötamise protsessist (hõlmab riskide kvantifitseerimise meetodite kavandamist, väljatöötamist, rakendamist ja järelevalvet):

- jaotus kaheks eraldi üksuseks, kes annavad aru erinevatele kõrgema juhtkonna liikmetele;
- jaotus kaheks eraldi üksuseks, kes annavad aru samale kõrgema juhtkonna liikmele;
- sama üksuse eri töötajad.

Seitsmes põhimõte – korrapäraste stressitestide eesmärk on tagada likviidsuse adekvaatsus negatiivsete asjaolude korral

- (i) EKP ootab, et krediidasutus analüüsiks vähemalt kord aastas (ja vajadusel sagedamini, kui konkreetse krediidasutuse asjaolud seda nõuavad) põhjalikult ja suunatult oma nõrkusi ja haavatavust, hõlmates kõiki krediidasutuse kui terviku seisukohalt olulisi riske, mis tulenevad tema ärimudelitest ja tegevuskeskkonnast stressiolukorra makromajandus- ja finantstingimustes. Selle analüüsi alusel peab krediidasutus välja töötama asjakohase stressitestide kava nii normatiivse kui ka majandusliku perspektiivi jaoks.
- (ii) Stressitestide kava raames peaks krediidasutus kindlaks määrama mõlemas perspektiivis kasutatavad negatiivsed stsenaariumid, võttes arvesse enda korraldatavaid teisi stressiteste. Rangete, kuid usutavate makromajanduslike eelduste kasutamine ja peamistele nõrkustele keskendumine peaksid avaldama märkimisväärset mõju krediidasutuse sisemisele ja regulatiivsele likviidsuspositsioonile. Samuti peab krediidasutus proportsionaalselt läbi viima vastupidiseid stressiteste.
- (iii) Krediidasutus peaks pidevalt jälgima ja tuvastama oma tegevuskeskkonnas tekkivaid uusi ohte, nõrkusi ja muudatusi, et hinnata, kas tema stressitestide stsenaariumid on endiselt asjakohased. Vajadusel tuleb neid kohandada, võttes arvesse uusi asjaolusid. Stsenaariumide mõju tuleb korrapäraselt ajakohastada. Oluliste muudatuste korral peaks krediidasutus hindama nende võimalikku mõju likviidsuse adekvaatsusele.

Stressitestide kava väljatöötamine

- 76. Stressitestide kava peaks hõlmama nii normatiivset kui ka majanduslikku perspektiivi. Selles tuleks analüüsida erinevaid (sh päevasiseseid) ajaperioode ning arvesse võtta asjaomast vääringute jaotust. Krediidasutus peab oma siseste stressistsenaariumide väljatöötamisel ja nõrkuste tuvastamisel kasutama ulatuslikku teabekogumit, mis käsitleb varasemaid ja hüpoteetilisi stressiteste. Krediidasutus peab ise välja töötama stsenaariumid ning tuvastama nõrkused viisil, mis on tema konkreetset olukorda arvestades sobivaim. Seejärel tuleb nende alusel likviidsuse sisse- ja väljavool ning likviidsuse varade likviidsusväärtus.
- 77. Kuna likviidsuse ülekantavus võib olla stressiperioodil tavaolukorrast märksa erinev, peaks krediidasutus, kelle piiriüleste operatsioonide hulk on märkimisväärne, hindama likviidsuse ülekantavust pangagrupi sees ja võtma seda arvesse stressitestide kavas. Krediidasutus peaks analüüsima, kuidas mõjutavad stressiolukorrast tulenevad lisatakistused likviidsuse ülekantavust eelkõige euroalaväliste operatsioonide puhul.

Negatiivsete stsenaariumide tõsidusaste²³

78. Põhistsenaariumi hinnagus peaks krediidasutus oma äristrateegiat arvesse võttes eeldama ootuspärase arengu korral toimuvaid muutusi, lähtudes muu hulgas usaldusväärsetest eeldustest sisse- ja väljavoolu, riskide materialiseerumise jne kohta.
79. Negatiivsete stsenaariumide korral peaks krediidasutus eeldama erakorralisi, kuid usutavaid muutusi, millel on piisavalt tõsine mõju krediidasutuse likviidsuspositsioonile. Tõsidusaste peaks olema selline, nagu on usutataval muutustel, mis on krediidasutuse seisukohalt sama tõsised nagu mis tahes muutused, mida võib kriisiolukorras täheldada turgudel, tegurites või valdkondades, mis on krediidasutuse likviidsuse adekvaatsuse vaatenurgast kõige asjakohasemad.
80. Negatiivsed stsenaariumid peaksid küllaldaselt hõlmama tõsiseid majanduslangusi, turuhäireid ja finantsšokke, konkreetse krediidasutuse asjaomaseid nõrkusi ja haavatavusi, sõltumist peamistest rahastamise pakujatest ning eelnevalt loetletud tegurite usutavaid kombinatsioone.

Järjepidevus *versus* peamiste nõrkuste ja haavatavuste käsitlemine

81. Stressitestide raames peab krediidasutus lähtuma tõenäoliste negatiivsete stsenaariumide määratlemisel oma peamistest nõrkustest.
82. ICAAPi ja ILAAPi stressitestid peavad olema vastastikku täiendavad, st põhieeldusi, stressitestide tulemusi ja kavandatud juhtimismeetmeid tuleks mõlema testi puhul arvesse võtta.

Vastupidised stressitestid

83. Lisaks stressitestidele, milles hinnatakse teatavate eelduste mõju likviidsuspositsioonile, peab krediidasutus tegema ka vastupidiseid stressiteste. Nende raames tehtavate hindamiste puhul tuleks alustada eelmääratletud tulemuste kindlaksmääramisest.
84. Vastupidiseid stressiteste tuleks kasutada selleks, et korrigeerida ILAAPi raames kasutatavaid laiaulatuslikke ja konservatiivseid eeldusi. Ühtlasi võiksid vastupidised stressitestid olla ILAAPi puhul lähtekohaks finantsseisundi

---

²³ Iga krediidasutuse jaoks piisav stsenaariumide arv sõltub muu hulgas tema individuaalsest riskiprofiilist. Üldjuhul on vaja mitut negatiivset stsenaariumi, et kajastada asjakohasel viisil riskide erinevaid tõenäolisi kombinatsioone.

taastamise kavades kasutatavate stsenaariumide väljatöötamisel.²⁴

Vastupidiseid stressiteste tuleks teha vähemalt kord aastas. Üksikasjalikumat teavet saab asjaomastest EBA ja Baseli pangajärelevalve komitee suunistest.

Näide 7.1

ICAAPi ja ILAAPi stressitestide koostoime

Krediidiasutus peaks hindama asjaomaste stsenaariumide võimalikku mõju, hõlmates kapitali- ja likviidsusmõjusid ja võimalikku vastastikmõju ning võttes arvesse eelkõige varade likviidseks muutmisest tulenevat kahjumit ning rahastamiskulude tõusu stressiperioodidel.

Näide 7.2

Vastupidised stressitestid

Vastupidistes stressitestides määrab krediidiasutus kindlaks, millise hoiuste väljavoolu taseme korral ammendatakse likviidsuspuhvid ja muud tingimuslikud rahastamisallikad. Selleks kasutatakse eeldusi hoiuste väljavoolu ja muude riskitegurite kohta (nt krediidiasutuse reitingu alandamine ja enda võla tagasiostud). Allpool olevas tabelis esitatakse hinnang väljavoolu määrade kohta kolme eri stsenaariumi puhul.

	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 3
Eeldatav hoiuste väljavool			
Jaekliendid	49%	7%	10%
Ettevõtted	33%	63%	60%
Finantsasutused	62%	91%	94%
Muud eeldused (mitte ammendavad)			
Reitingu alandamine	4 astet	4 astet	4 astet
Võlainstrumentide tagasiost	0%	15%	15%

Krediidiasutus peaks kindlaks tegema nende stsenaariumide realiseerumise tõenäosuse ja võimalike parandusmeetmete vajalikkuse.

²⁴ Nagu on ette nähtud EBA suunistes finantsseisundi taastamise kavades kasutatavate mitmesuguste stsenaariumide kohta (EBA/GL/2014/06), peaks selliste stsenaariumide näol olema tegu üksnes „peaaegu maksevõimetuse” katsetamisega, st krediidiasutuse või pangagrupi mudel muutub elujõuetuks, kui finantsseisundit edukalt ei taastata.

Näide 7.3

Negatiivsete stsenaariumide kalibreerimine

Negatiivsetes stsenaariumides võetakse arvesse varasemaid muutusi kliendikäitumises ja juurdepääsus turgudele ning vaadatakse seejuures kaugemale konkreetse krediidasutuse enda kogemustest. Stsenaariumide kavandamisel ei tugineta pelgalt senisele arengule – eelkõige juhul, kui varasematest perioodidest pärit tõendid annavad olukorrast moonutatud ülevaate (näiteks avaliku sektori toetusmeetmete tõttu). Seetõttu ei ole võimalik päris täpselt arvutada sisse- ja väljavoolu hinnangulisi stressitesti parameetreid ja likviidsete varade hinnangulise väärtuse suhtes kohaldatavaid allahindlusi.

Krediidasutustel võivad olla negatiivsed stsenaariumid nii olukordade kohta, kus äritegevus jätkub, kui ka olukordade jaoks, mille puhul ei suudeta vältida ärimudelit ohustavaid tõsiseid häireid. Esimesel juhul jätkub tavapärase äritegevuse, kuid likviidsete varade sissevool laenuportfelliga on piiratud, likviidsuse tekitamisel tuginetakse peamiselt turukõlblikele varadele ning edasise turule juurdepääsu tagamiseks ostetakse tagasi enda võlainstrumente. Teisel juhul peatuvad varade loomine ning dividendide ja boonuste maksmine, likviidsuse (sh keskpangarahastuse) hankimiseks kasutatakse mis tahes kõlblike tagatise ning jäetakse kasutamata oma võlakohustuste või omakapitaliinstrumentide ostuoptsioonid.

3 Sõnastik

Asutusesisene läbivaatamine ja valideerimine

Asutusesisene läbivaatamine hõlmab mitmesuguseid kontrolle, hindamisi ja aruandeid, mille eesmärk on tagada, et ILAAPi strateegiad, menetlused ja mudelid on alati põhjalikud, kõikehõlmavad, tõhusad ja proportsionaalsed.

Valideerimine, mis on üks osa asutusesisest läbivaatamisest, hõlmab protsesse ja tegevust, mille abil hinnatakse, kas krediidasutuse riskide kvantifitseerimise meetodid ja riskiandmed kajastavad asjakohasel viisil riskide olulisi aspekte. Riskide kvantifitseerimise meetodite valideerimine peab olema proportsionaalne ning tuleb läbi viia sõltumatult ja järgides põhimõtteid, millest lähtutakse 1. samba (kapitali) sisemudelite asjakohastes standardites.

Avaliku sektori rahastamisallikad

Kõik avaliku sektori poolt otseselt või kaudselt pakutavad rahastamisallikad, mis on määratletud 1. lisa EBA suunistele krediidasutuste rahastamiskavade ühtlustatud määratluste ja vormide kohta vastavalt dokumendi ESRN/2012/2 soovitus A punktile 4 (EBA/GL/2014/4).

Finantsseisundi taastamise kava

Kava, mille krediidasutus on koostanud ja mida ta järgib kooskõlas pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikliga 5.²⁵

ILAAP

Sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsess, nagu see on määratletud kapitalinõuete direktiivi artiklis 86: „Pädevad asutused tagavad, et krediidasutustel ja investeerimisühingutel on asjakohaseks ajavahemikuks (sealhulgas päevasiseselt) likviidsusriski väljaselgitamise, mõõtmise, juhtimise ja jälgimise kindlad strateegiad, põhimõtted, protsessid ja süsteemid, et tagada, et krediidasutused ja investeerimisühingud säilitavad piisaval tasemel likviidsuspuhvrid.”

ILAAPi struktuur

ILAAPi eri elementide ja nendevaheliste seoste kirjeldus. ILAAPi struktuur peab tagama selle eri elementide sidusa kokkusobivuse ja selle, et ILAAP moodustab lahutamatu osa krediidasutuse üldisest juhtimisraamistikust. Krediidasutusel peab olema ILAAPi dokumentatsiooni raames olemas ILAAPi üldstruktuuri kirjeldus, milles selgitatakse ILAAPi lõimimist ja selle tulemuste kasutamist krediidasutuses.

ILAAPi tulemused

ILAAPist tulenev teave, mis annab lisaväärtust otsuste tegemisel.

Juhtimispuhver

Regulatiivseid ja järelevalvealaseid miinimumnorme ja sisemise likviidsuse vajadust

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/59/EL, 15. mai 2014, millega luuakse krediidasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012 (ELT L 173, 12.6.2014, lk 190).

ületav likviidsuse tase, mis võimaldab krediidasutusel järgida jätkusuutlikult oma ärimudelit ja jääda paindlikuks potentsiaalsete ärivõimaluste kasutamisel, ohustamata seejuures oma likviidsuse adekvaatsust.

Keskpikk perspektiiv

Lühiajalist ja keskpikka perspektiivi hõlmav ajavahemik, mis vaatleb likviidsuspositsiooni vähemalt järgneva aasta jooksul ja rahastamispositsiooni vähemalt kolme järgneva aasta jooksul.

Laiahaardeline lähenemisviis riskide tuvastamisel

Laiahaardelise lähenemisviisi kohaselt tuvastatakse riskid, võtmata seejuures arvesse nende leevendamiseks kavandatud erimeetodeid.

Likviidsuse adekvaatsus

Likviidsuse adekvaatsus väljendab krediidasutuse likviidsuse piisavust riskide katmiseks. ILAAPi eesmärk on tagada pidev piisav likviidsus nii majanduslikus kui ka normatiivses perspektiivis ning toetada krediidasutuse talitluspidevust keskpika aja jooksul.

Likviidsuse adekvaatsuse kokkuvõte

Juhtorgani ametlik hinnang krediidasutuse likviidsuse adekvaatsuse kohta koos olulisemate põhjendustega.

Majanduslik siseperspektiiv

ILAAPis kasutatav perspektiiv, mille raames krediidasutus juhib oma likviidsuse adekvaatsust, tagades, et tema riskid ja oodatav väljavool on sisemise likviidsusega küllaldaselt kaetud.

Majandusliku likviidsuse adekvaatsus

Krediidasutusesisene mõiste, mille eesmärk on majanduslikus perspektiivis tagada, et krediidasutuse finantsvahendid (sisemine likviidsus) võimaldavad tal katta oma riske ja oodatavat väljavoolu ning säilitada oma jätkuva talitluspidevuse.²⁶

Negatiivne stsenaarium

Sise- ja välistegurite eeldatavate negatiivsete muutuste (sh muutused makromajandus- ja finantskeskkonnas ja tõsised turuhäired) kombinatsioon, mille alusel hinnatakse krediidasutuse likviidsuse adekvaatsuse vastupanuvõimet võimalikele ebasoodsatele muutustele keskpika aja jooksul. Sise- ja välistegurite eeldatavaid negatiivseid muutusi tuleb kombineerida järjepidevalt ning need peaksid olema krediidasutuse seisukohalt tõsised, kuid usutavad, kajastades riske ja nõrkusi, mida peetakse konkreetse krediidasutuse puhul kõige olulisemaks ohuks.

Normatiivne siseperspektiiv

ILAAPis kasutatav mitmeaastane perspektiiv, mille raames krediidasutus juhib oma likviidsuse adekvaatsust, tagades, et ta suudab täita kõiki likviidsusega seotud õigus- ja järelevalvenõudeid ning pidevalt toime tulla muude sisemiste ja väliste likviidsuspiirangutega.

Oluline risk

²⁶ Märkus. Krediidasutused ise vastutavad asjakohaste kvantifitseerimismeetodite rakendamise eest – puudub üldine ootus, et krediidasutused kasutavad majandusliku likviidsuse adekvaatsuse tagamiseks majandusliku likviidsuse mudeleid.

Likviidsusega seotud negatiivne risk, millel on krediidasutuse enda koostatud määratluse kohaselt oluline mõju tema üldisele riskiprofiilile ning mis võib seega mõjutada krediidasutuse likviidsuse adekvaatsust.

Piirangute süsteem

Dokumenteeritud hierarhiline piirangute süsteem, mis on moodustatud kooskõlas krediidasutuse üldise tegevusstrateegia ja riskivalmidusega, et riske ja kahjumi teket oleks võimalik vastavalt likviidsuse adekvaatsuse määratlusele tõhusalt piirata. Süsteemis tuleks sisse seada tõhusad piirangud riskide võtmisele näiteks erinevate riskiliikide, ärivaldkondade, tootegruppide ja pangagrupi üksuste lõikes.

Proportsionaalsus

Kapitalinõuete direktiivi artiklis 86 sätestatud põhimõte, mille kohaselt peab ILAAP olema proportsionaalne krediidasutuse tegevuse keerukuse, riskiprofiili ja ulatusega ning juhtorgani sätestatud riskitaluvusega.

Põhistsenaarium

Sise- ja välistegurite oodatavate muutuste (sh muutused makromajandus- ja finantskeskkonnas) kombinatsioon, mille alusel hinnatakse nende muudatuste mõju krediidasutuse likviidsuse adekvaatsusele. Põhistsenaarium peaks olema kooskõlas krediidasutuse äriplaani ja eelarve põhialustega.

Rahastamise planeerimine

Mitmemõõtmeline sisemenetlus, mille tulemusel koostatakse krediidasutuse rahastamisallikate mitmeaastast prognoosi sisaldav rahastamiskava. Prognoosis võetakse arvesse krediidasutuse erinevaid stsenaariume, strateegiaid ja tegevuskavasid.

Riskide kvantifitseerimine

Tuvastatud riskide kvantifitseerimise protsess, mille käigus töötatakse välja meetodid ja kasutatakse neid riskinäitajate saamiseks ning selleks, et võrrelda riskide suurust krediidasutuse olemasoleva likviidsuse tasemega.

Riskide loend

Tuvastatud riskide loend koos riskide kirjeldustega. Riskide loend saadakse riskide tuvastamise protsessi tulemusel.

Riskide tuvastamine

Korrapärane menetlus, mida krediidasutus kasutab oma (potentsiaalselt) oluliste riskide tuvastamiseks.

Riskiklassifikatsioon

Eri riskiliikide/-tegurite klassifikatsioon, mis võimaldab krediidasutusel hinnata, koondada ja juhtida riske järjepideval viisil, lähtudes riskide ühtsest tõlgendusest ja kaardistamisest.

Riskivalmidusaruanne

Ametlik aruanne, milles juhtorgan avaldab oma seisukohad selle kohta, mis liiki ja kui suuri riske krediidasutus on valmis võtma oma strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.

Tasuvuspõhise jaotamise mehhanism

Krediidasutuse strateegiate, põhimõtete, protsesside ja süsteemide hulka kuuluv

mehhanism, mida kasutatakse likviidsuskulude, -tulude ja -riskide jaotamiseks.

Vastupidine stressitest

Stressitest, milles lähtutakse eelmääratletud tulemusest (nt krediidasutuse jätkusuutmatuse ilmnemine) ning analüüsitakse seejärel stsenaariume ja asjaolusid, mis võivad selleni viia.

Lühendid

EBA	Euroopa Pangandusjärelevalve
EKP	Euroopa Keskpank
ESRN	Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu
ICAAP	sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsess
ILAAP	sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsess
SREP	järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsess
SSM	ühtne järelevalvemehhanism
TRIM	sisemudelite sihipärane läbivaatamine

© Euroopa Keskpank, 2018

Postiaadress 60640 Frankfurt am Main, Germany
Telefon +49 69 13440
Veebileht www.ecb.europa.eu

Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitteärilistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse algallikale.